

Sophl (= Scholen op het Internet) was een landelijk tweede faseproject, dat eind vorig schooljaar is afgesloten. Docenten van de zeven deelnemende scholen hebben lesmateriaal ontwikkeld, waarin ze zochten naar de meerwaarde van internetgebruik. 'Ze' dat zijn onderwijzers, de meeste geen snelle, handige it'ers, maar vakmensen op zoek naar onderwijsvernieuwing, zeker in het licht van de tweede fase! Twee jaar werken heeft vooral enthousiasme opgeleverd over de didactische mogelijkheden van ict in het algemeen en internet in het bijzonder.

Sophl onderzocht wat de aantoonbare meerwaarde kan zijn van internetgebruik in het onderwijs, vanuit het perspectief van zowel de leerling als de docent. Op de Sophl-site (www.digischool.nl/sophi) staan plannen, studiewijzers, lessenseries, evaluaties en essays, de deelnemende scholen, de vakgroepen en de verschillende docenten, de organisatie. Kortom, alle informatie is te vinden op deze site. Aanvankelijk werd internet door de meesten beschouwd als een nuttige, snelle informatiebron, gaandeweg is het steeds meer een didactisch hulpmiddel geworden, waarin bijvoorbeeld instructie, planning, verwerking, presentatie, evaluatie en reflectie een plaatsje hebben gekregen. Sommige vakgroepen besteden inmiddels expliciet aandacht aan leerlingensites als een vorm van presentatie. Deelnemende vakgroepen naast Nederlands: moderne vreemde talen, economie, maatschappijleer, geschiedenis en biologie. De complete site biedt een uitstekend zicht op toepassingsmogelijkheden van internet in de dagelijkse praktijk op school.

In de vakgroep Nederlands zat niemand met een uitgesproken ict-achtergrond of met een grote technische bekwaamheid. Men is er a.h.w. onbelast aan begonnen. In de vakgroep zijn plannen gemaakt, die op de zes betrokken scholen zijn uitgevoerd en ontwikkeld. De ondersteuning kwam van de school-ict-coördinatoren, een vakdidacticus van het IVLOS Utrecht en van leerlingen! De site-Nederlands is ontwikkeld voor leerlingen én docenten. 'Discussie en internet' is de eerste lessenserie. 'Octopus en gedocumenteerd schrijven', de tweede serie, is het resultaat van een samenwerkingsprojectje met het APS Utrecht.

De site van de vakgroep Nederlands is niet volmaakt of professioneel; ze bevat bijvoorbeeld te veel (platte) tekst. Het tekstschrijven voor internetpagina's is een bijzonder vaardigheid, zonder twijfel een nieuw onderdeel van het vak Nederlands in de toekomst. Het vormgeven is een ander probleem. Het maken van een 'didactische site' vereist de nodige deskundigheid, dus ervaring en kennis. De Sophl-site is een eerste product van een groep nieuwsgierige en enthousiaste neerlandici.

Discussie en het internet

Voor de eerste lessenserie is de keus gevallen op 'spreken en luisteren', discussiëren om precies te zijn. Een lessenserie voor havo 4 en vwo 4, met een studielast van zeven uur en eenvoudig uit te breiden tot een module van tien slus.

Octopus en gedocumenteerd schrijven

Octopus is een computerprogramma dat hulp biedt bij het schrijven van gedocumenteerde teksten. Vanuit het programma kan direct doorgelinkt worden naar een groot aantal relevante internetpagina's. Sophl-Nederlands heeft diverse lessenseries ontwikkeld en uitgetest

om de mogelijkheden en grenzen van Octopus te onderzoeken. De bevindingen van de deelnemende docenten en die van leerlingen zijn neergelegd in het essay 'De tentakels van Octopus', dat bij de lessenserie te vinden is op de site! Met name deze site verkeert nog in het eerste stadium van zijn ontwikkeling, maar maakt daarom ook goed duidelijk met welke problemen je zoal te maken krijgt bij het vertalen van de platte tekst van lesprogramma's naar het web!

Ervaringen

In de afgelopen twee schooljaren zijn de deelnemende docenten natuurlijk tegen allerlei zaken aangelopen die ze in meerdere of mindere mate als belemmering hebben ervaren:

- Een gebrekkige infrastructuur op hun ict-voorhoedescholen : een gebrek aan computers, computers die niet werken, systeembeheerders op wie je geen beroep kon of mocht doen en schoolleiders die niet vooruit te branden waren.
- Gebrek aan technische vaardigheid en tijd: het samenstellen van een goede website vereist nogal wat vaardigheden en is (nog) arbeidsintensief; leerlingen zijn hierbij een geweldige steun, uitgevers kunnen in de nabije toekomst een belangrijke rol vervullen.
- Ict brengt hoge kosten met zich mee.
- Internet is wel een alternatief, maar geen vervanger voor andere informatiebronnen.
- Het schrijven voor het web is een specifieke vaardigheid.

Twee jaar noeste Sophl-arbeid hebben natuurlijk ook positieve ervaringen opgeleverd:

- Sophl heeft de meeste deelnemers overtuigd van de grote mogelijkheden van internet in het onderwijs: hun kijk op internet is 'gedidactiseerd', d.w.z. aanvankelijk beschouwden ze internet bijna uitsluitend als informatiebron, voor de meesten is het een uitstekend didactisch hulpmiddel geworden.
- Internet biedt volgens de vakgroep Nederlands dus wel degelijk een toegevoegde waarde aan het onderwijs, zeker in het licht van de tweede fase.
- Producten van leerlingen worden inhoudelijk beter.
- Het medium internet maakt materiaal (instructie, verwerking, presentatie, ...) flexibel, dus geschikt voor de praktijk. Boeken zijn in verhouding erg star.
- De leerlingen zijn enthousiast en beter gemotiveerd door ict in het algemeen en internet in het bijzonder.

Conclusie

Sophl is een aanzet geweest tot vernieuwing, een pilotproject, een stap in een tijd waarin de toekomst ons telkens in lijkt te halen. Het onderwijs loopt vaak achter allerlei maatschappelijke ontwikkelingen aan. Een gebrek aan faciliteiten, een inadequate infrastructuur, weinig betrokkenheid bij het hogere kader, ... allemaal factoren die remmend werken! Steeds meer leerlingen ontgroeien daarom de school, met name op ict-gebied. Het is maar de vraag of de inhaalslag die gepleegd moet worden ook op korte termijn te realiseren is.

Idealen moet je koesteren, illusies moet je levend houden anders komen verandering, vernieuwing en ontwikkeling niet of nauwelijks van de grond. In Sophl is een eerste stap gezet

op een terrein waar we de komende decennia nog vaak zullen vertoeven, en niet met tegenzin!